

Motion till riksdagen 2005/06:K318

av **Gunnar Nordmark (fp)**

Meddelarfrihet i kommunala bolag

Motionen delad mellan flera utskott

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda möjligheten att införa samma regelverk vad det gäller grundlagsfästa rättigheter för anställda vid kommunala bolag att fritt meddela sig med medierna som gäller för offentligt anställda.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda möjligheten att förändra lagen om offentlig upphandling.¹

¹Yrkande 2 hänvisat till FiU.

Fel! Okänt namn på

Motivering

Öppenhet är en garanti för att offentlig verksamhet bedrivs i enlighet med de höga krav som vi som medborgare har rätt att ställa. Öppenhet innebär att den enskilda medborgaren får bättre insyn i verksamheten. Öppenhet innebär att fel, misstag och ibland rent brottsliga handlingar dras fram i ljuset. Det är inte en händelse att ett antal av de senaste årens kommunala skandaler varit kopplade till kommunala bolag med sämre insyn i verksamheten än vad som är brukligt då kommunal verksamhet bedrivs i förvaltningsform. Blotta medvetenheten om att verksamheten kan granskas av medier innebär att beslutsfattare strävar efter att följa regelverk och göra sitt bästa. Väljare och politiker ges möjlighet att granska och ifrågasätta beslut och handlingar på ett sätt som annars inte vore möjligt. Ett fritt och öppet debattklimat med medarbetare som deltar i det offentliga samtalet också när det rör den egna arbetsplatsen är ett viktigt instrument för kontinuerliga verksamhetsförbättringar och skapar dessutom en tryggare och bättre arbetssituation för den anställde.

Det är idag vanligast att kommunal verksamhet bedrivs i förvaltningsform. Personalen inom denna verksamhet är offentligt anställd och omfattas av grundlagsfäst skydd vad det gäller yttrandefrihet och meddelarfrihet. Dessa rättigheter kan inte heller avtalas bort. Ej heller får arbetsgivaren genom ensidiga påbud inskränka dessa rättigheter. Grundlagsskyddade fri- och rättigheter går före lojaliteten med arbetsgivaren. För arbetsgivaren är det straffbart att efterforska om någon under meddelarskydd meddelar sig med medier. Då kommunen bedriver sin verksamhet i förvaltningsform är alltså möjligheterna till öppenhet och genomlysning stora.

All verksamhet som kommuner ansvarar för drivs dock inte i förvaltningsform. År 2003 fanns det i Sverige inom den kommunala sektorn 1 416 kommunalt ägda bolag med en omsättning på närmare 129,5 miljarder kronor och med 433 455 anställda. Ytterligare flera tusen personer arbetade inom bolag där kommuner var minoritetsägare eller i privata företag som i entreprenadform eller på annat sätt bedrev kommunal verksamhet. Anställda i dessa bolag saknar i mycket stor utsträckning de grundlagsfästa yttrande- och meddelarfriheterna hos offentligt anställda.

För den enskilde medborgaren är det rimligt att kommunal kärnverksamhet som bedrivs i bolagsform eller på entreprenad bör lyda under samma regler som den yttrande- och meddelarfrihet som gäller inom kommunal verksamhet som bedrivs i förvaltningsform. Samma behov av öppenhet föreligger för verksamhet som kommunen ansvarar för, oavsett om verksamheten utförs i förvaltningsform, i bolagsform eller är utlagd på entreprenad. Det handlar ändå alltid om skattebetalarnas pengar och välfärdstjänster som kommunen och dess politiker är ansvariga inför väljarna att de utförs på bästa möjliga sätt. Ytterst är det skyddet av den enskilde medborgarens rätt till en god verksamhet och en sund förvaltning av skattebetalarnas pengar som värnas då det skapas möjlighet till insyn i verksamheter som kommunen har ansvar för. Det bör därför utredas hur en förändring av gällande lagstiftning bör utformas för att säkerställa att yttrande- och meddelarfriheten för anställda i kommunalt

Fel! Okänt namn på

ägda bolag gäller enligt samma villkor som för offentligt anställda. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

En motsvarande utredning bör göras vad det gäller lagen om offentlig upphandling för att säkerställa motsvarande fri- och rättigheter för anställda som arbetar i företag som utför kommunal verksamhet på entreprenad i den del av verksamheten som utgör själva entreprenadverksamheten. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Stockholm den 30 september 2005

Gunnar Nordmark (fp)